

Bibliometrija i što sve uredništva moraju znati o tome

Građevinski fakultet Osijek, 22. ožujka 2017.

dr. sc. Bojan Macan

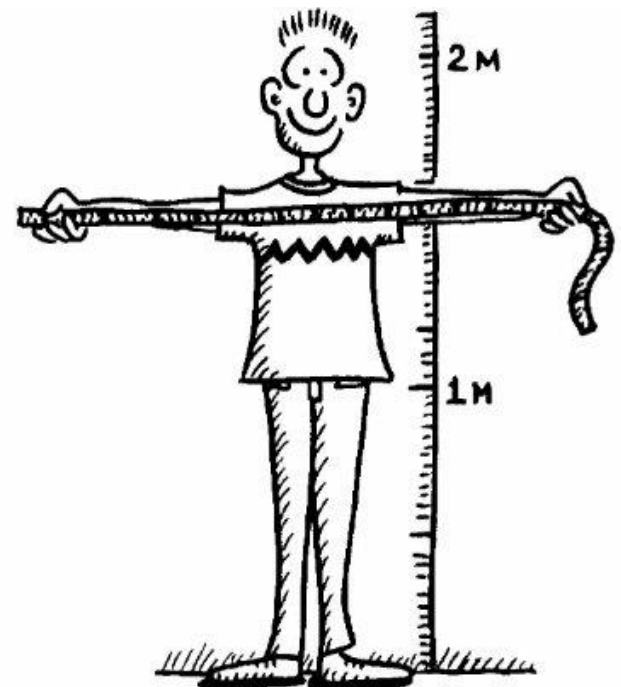
Centar za znanstvene informacije

Institut Ruđer Bošković

Bijenička cesta 54

10000 Zagreb

e-mail: bmacan@irb.hr

ŠTO JE ZA VAS VRHUNSKI ZNANSTVENI ČASOPIS?

Baze podataka

WEB OF SCIENCE™

- ▶ povećavaju vidljivost časopisa
- ▶ različiti kriteriji za uključivanje/indeksiranje novih časopisa
- ▶ neravnomjerna pokrivenost časopisima iz pojedinih znanstvenih područja u pojedinim bazama podataka
- ▶ zanemarivanje ne-engleskih govornih područja i časopisa iz zemalja znanstvene periferije
- ▶ komercijalne baze podataka

CITIRANOST

INDEKSIRANOST

Web of Science (WoS)

- ▶ <http://www.isiknowledge.com/WOS>
- ▶ Clarivate Analyticsova platforma preko koje su dostupne razne baze podataka
- ▶ preko WoS-a su hrvatskoj akademskoj zajednici trenutno dostupni:
  - ▶ Web of Science Core Collection (sastoji se od više citatnih indeksa)
  - ▶ Current Contents Connect (1998. – danas)
  - ▶ BIOSIS Citation Indeks (1926. – danas)
  - ▶ MEDLINE (1950. – danas)
  - ▶ Data Citation Index (1900. - danas)
  - ▶ Derwent Innovation Indeks (1963./1966. – danas)
  - ▶ KCI – Korean Journal Database (1980. - danas)
  - ▶ Russian Science Citation Index (2005. - danas)
  - ▶ SciELO Citation Index (1997. - danas)
  - ▶ Zoological Records (1864. – danas)
- ▶ [Master Journal List](#)

Current Contents Connect (CCC, CC)

- ▶ multidisciplinarna bibliografska baza podataka
- ▶ cca 10.013 časopisa (16 hrvatskih) (2016.)
- ▶ svi časopisi koji su indeksirani u CC-u su indeksirani i u WoSCC-u, tj. u njegovim citatnim indeksima časopisa (SCI-EXP, SSCI i A&HCI)
- ▶ hrvatskoj akademskoj zajednici u elektroničkom obliku dostupna preko Clarivate Analyticsove platforme Web of Science (od 1998. godine)

Web of Science Core Collection (WoSCC) - 1

- ▶ WoSCC se sastoji od (podaci za 2016. godinu):
  - ▶ **Science Citation Index Expanded (SCI-EXP)**
    - ▶ 8782 časopisa; 35 hrvatskih (od 1955. do danas)
    - ▶ **Science Citation Index (SCI)**
      - 3746 časopisa; 1 hrvatski časopis
  - ▶ **Social Science Citation Index (SSCI)**
    - ▶ 3188 časopisa; 7 hrvatskih (od 1956. do danas)
  - ▶ **Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)**
    - ▶ 1662 časopisa; 12 hrvatskih (od 1975. do danas)
  - ▶ **Emerging Sources Citation Index (ESCI)**
    - ▶ 4613 časopisa; 18 hrvatskih (od 2015. do danas)

Web of Science Core Collection (WoSCC) - 2

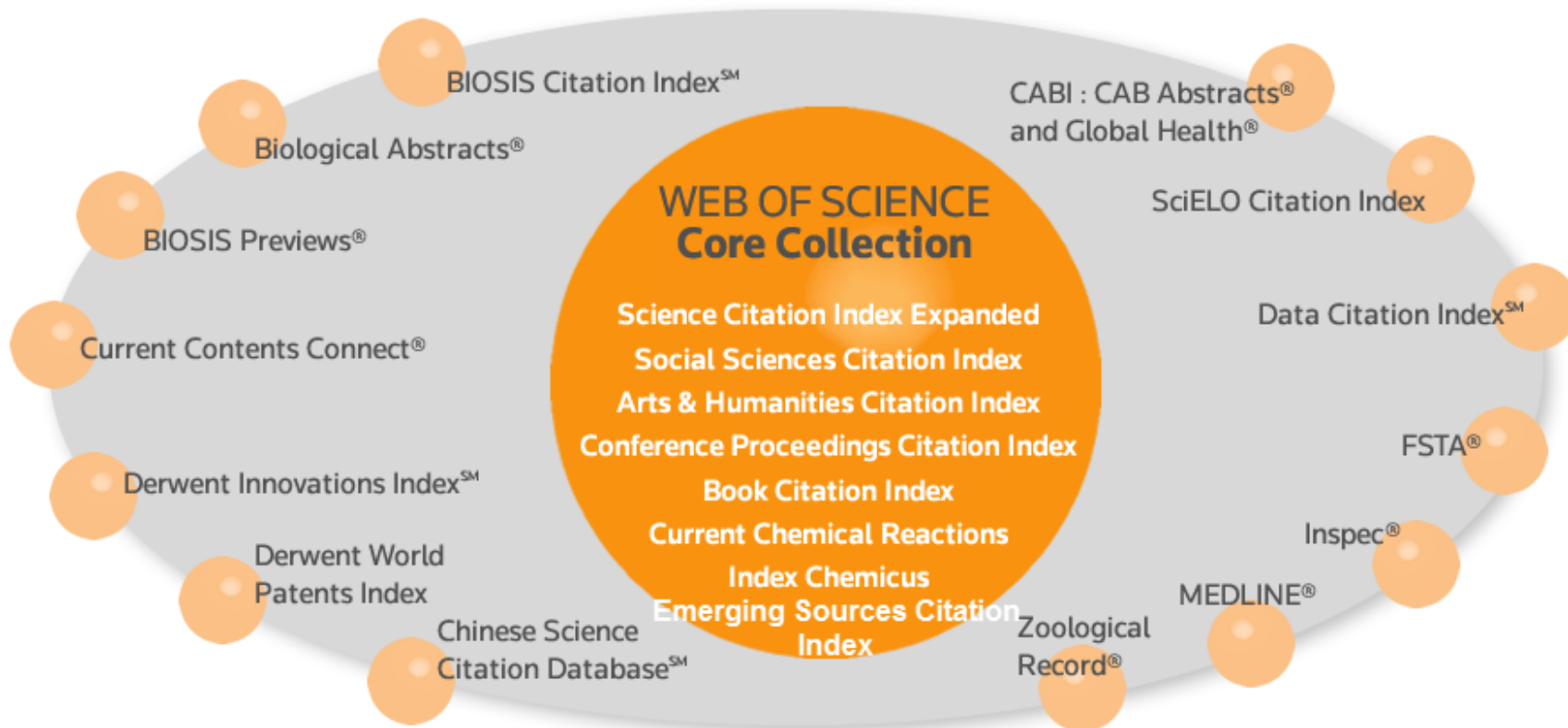
▶ ostali citatni indeksi WoSCC-a:

- ▶ Conference Proceedings Citation Index (CPCI) – preko 160 000 zbornika s konferencija (u časopisima i knjigama); od 1990. do danas
  - ▶ Conference Proceedings Citation Index – Science (CPCI-S)
  - ▶ Conference Proceedings Citation Index – Social Science and Humanities (CPCI-SSH)
- ▶ Book Citation Index – više od 68 000 knjiga; od 2005. do danas
  - ▶ Book Citation Index – Science (BCI-S)
  - ▶ Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BCI-SSH)
- ▶ Index Chemicus – indeksira preko 2,6 mil. kemijskih spojeva; od 1993. do danas
- ▶ Current Chemical Reactions (od 1986. do danas) + INPI arhiva (od 1840. do 1985.) - indeksira preko milijun reakcija

---

WEB OF SCIENCE™

Web of Science Core Collection – kriteriji 1

- ▶ kriteriji vezani uz zadovoljavanje međunarodnih izdavačkih standarda
  - ▶ recenzijski postupak; preporučeno navoditi podatke o financiranju istraživanja
  - ▶ etički standardi u izdavaštvu
  - ▶ format izdavanja (PDF, XML)
  - ▶ redovitost izlaženja
  - ▶ međunarodne izdavačke konvencije (informativni naslov časopisa, deskriptivni naslovi radova, podaci o autorima, adresi ustanove, potpunost bibliografskih podataka, popisi korištene literature)
  - ▶ cjeloviti tekst na engleskom jeziku (ili barem sažetak i naslov)

Web of Science Core Collection – kriteriji 2

- ▶ **tematika koju časopis pokriva**
  - ▶ doprinosi li sadržaj časopisa povećanju kvalitete pokrivenosti sadržaja dotične discipline unutar baze podataka
- ▶ **međunarodna orijentacija časopisa**
  - ▶ ako časopis cilja na međunarodnu publiku, dolaze li i autori, urednici i članovi uredničkog odbora iz raznih zemalja?
  - ▶ od 2007. g. – uvrštavanje časopisa čiji je sadržaj od specifične regionalne važnosti
- ▶ **citatna analiza časopisa**
  - ▶ provodi se citatna analiza časopisa kako bi se procijenio njegov utjecaj na znanstvenu zajednicu
  - ▶ promatraju se i samocitati časopisa!

Web of Science Core Collection – kriteriji 3

- ▶ od 2015. – Emerging Sources Citation Index
  - ▶ recenzijski postupak
  - ▶ etički standardi u izdavaštvu
  - ▶ digitalni format
  - ▶ bibliografski podaci na engleskom jeziku
  - ▶ preporučen i/ili predložen za indeksiranost

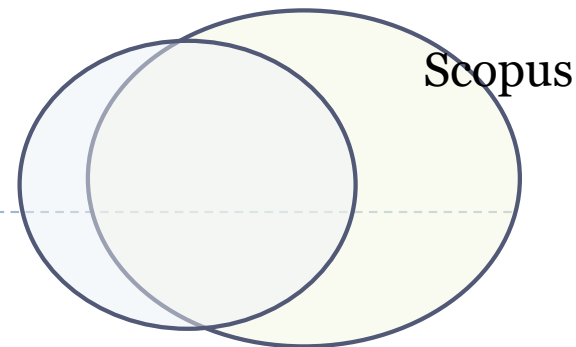
"Journals accepted for coverage in ESCI must be peer reviewed, follow ethical publishing practices, meet our technical requirements, have English language bibliographic information, and be recommended or requested by a scholarly audience of Web of Science users."

- ▶ Opis kriterija za indeksiranost časopisa u WoSCC-ovim citatnim indeksima
- ▶ Kako prijaviti časopis za indeksiranost u WoSCC-u?

Scopus

WoS

- ▶ <http://www.scopus.com>
- ▶ predstavljen javnosti 2004. godine
- ▶ citatna i bibliografska baza podataka
- ▶ indeksira znanstvene i stručne časopise, serije knjiga i zbornike radova s konferencija iz svih područja znanosti iz cijelog svijeta – više od pola sadržaja dolazi iz Europe, Latinske Amerike i Azije
  - ▶ 34 866 naslova časopisa i serija knjiga (176 hrvatskih) + zbornici <26 000 konferencija (ožujak 2017.)
    - ▶ 22 748 tekućih naslova časopisa i serija knjiga (138 hrvatskih tekućih časopisa)
- ▶ više od 66 milijuna zapisa
- ▶ podaci o citiranosti od 1996./1970. god.
- ▶ mogućnost usporedbe više časopisa istovremeno prema raznim bibliometrijskim pokazateljima

Scopus – kriteriji za odabir časopisa

- ▶ Minimalni kriteriji za razmatranje o indeksiranju časopisa u Scopusu:
  - ▶ časopis mora objavljivati recenzirane radove te mora imati javno dostupne informacije o recenzijskom postupku
  - ▶ redovito izlaženje + ISSN
  - ▶ minimalno 2 godine izlaženja (u pravilu)
  - ▶ naslovi radova i sažeci moraju biti dostupni na engleskom jeziku, referencije na latinici
  - ▶ javno objavljena etika u objavljivanju i izjava o zlouporabi objavljivanja
- ▶ <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/content>

Directory of Open Access Journals - DOAJ

- ▶ <https://doaj.org/>
- ▶ direktorij časopisa dostupnih u otvorenom pristupu (OA)
- ▶ 9423 OA časopisa iz 129 zemalja (67 časopisa iz Hrvatske)
- ▶ kriteriji za uključenost/indeksiranost časopisa u DOAJ:
  - ▶ časopisi koji objavljuju znanstvene i pregledne radove iz svih područja znanosti (minimalno 33% od ukupnog broja radova)
  - ▶ dostupnost u otvorenom pristupu (bez odgode)
  - ▶ transparentnost informacija o časopisu (aim & scope, podaci o uredničkom odboru, recenzijskom postupku, upute za autore, OA politika, podaci o licencijama...)
  - ▶ jedinstveni URL mrežnih stranica
  - ▶ jedinstveni URL svakog pojedinog rada
  - ▶ ISSN
  - ▶ preporučljivo postojanje strategije dugoročnog očuvanja sadržaja časopisa
  - ▶ trajni identifikator članka kao, npr., DOAJ (preporuka)
  - ▶ godina izdavanja (obavezna), volumeni, sveščići, brojevi stranica/rada
  - ▶ jasno isticanje informacija na mrežnim stranicama časopisa o eventualnom naplaćivanju troškova objavljivanja radova...

Bibliometrijski pokazatelji o časopisima

Bibliometrija

„primjena matematičkih i statističkih metoda na knjige i ostale medije u znanstvenom komuniciranju”

(Alan Pritchard, 1969.)

Znanstvena komunikacija

- ▶ različitost pravila znanstvene komunikacije u različitim znanstvenim područjima/poljima/granama
- ▶ broj znanstvenika
- ▶ vrijeme potrebno za provedbu istraživanja i objavu rezultata
- ▶ objavljivanje u znanstvenim časopisima, zbornicima s konferencija, monografijama...
- ▶ brzina zastarijevanja informacija
- ▶ broj znanstvenih časopisa
- ▶ učestalost izlaženja
- ▶ trajanje recenzijskog postupka
- ▶ prosječan broj korištenih referenci

Citati

- ▶ pokazatelj moguće ‘uspješnosti’, tj. doprinosa nekom području
- ▶ mjera za ‘vidljivost’, ‘utjecaj’, ‘važnost’
- ▶ mjera za ‘kvalitetu’ znanstvenog rada – **OPREZ!**

Razlozi citiranja nečijeg rada

- ▶ odavanje priznanja ljudima koji su prvi radili na nekoj problematici;
- ▶ davanje povjerenja srodnim radovima (priznanje kolegama);
- ▶ primjena metodologije, opreme itd.;
- ▶ donošenje pregleda literature;
- ▶ korigiranje vlastitog rada;
- ▶ korigiranje rada drugih;
- ▶ kritički osvrt na prethodne radove;
- ▶ davanje supstancijalnih primjedbi;
- ▶ obavještavanje znanstvenika o najavljenim istraživanjima;
- ▶ omogućavanje veće vidljivosti radova koji se slabo diseminiraju, koji nisu indeksirani u relevantnim bazama podataka, ili koji se ne citiraju;
- ▶ potvrda podataka (npr., fizičkih konstanti i sl.);
- ▶ utvrđivanje originalnih publikacija u kojima se diskutira o ideji ili novom konceptu;
- ▶ utvrđivanje izvornih publikacija u kojima se opisuje neki koncept ili termin, npr., neka bolest ili zakon;
- ▶ odricanje od nečijeg rada ili ideje (negativni kontekst);
- ▶ raspravljanje o pravu prvenstva drugih autora (negativni kontekst)

M. Weinstick (1971.) prema M. Jokić (2005.)

Samocitati

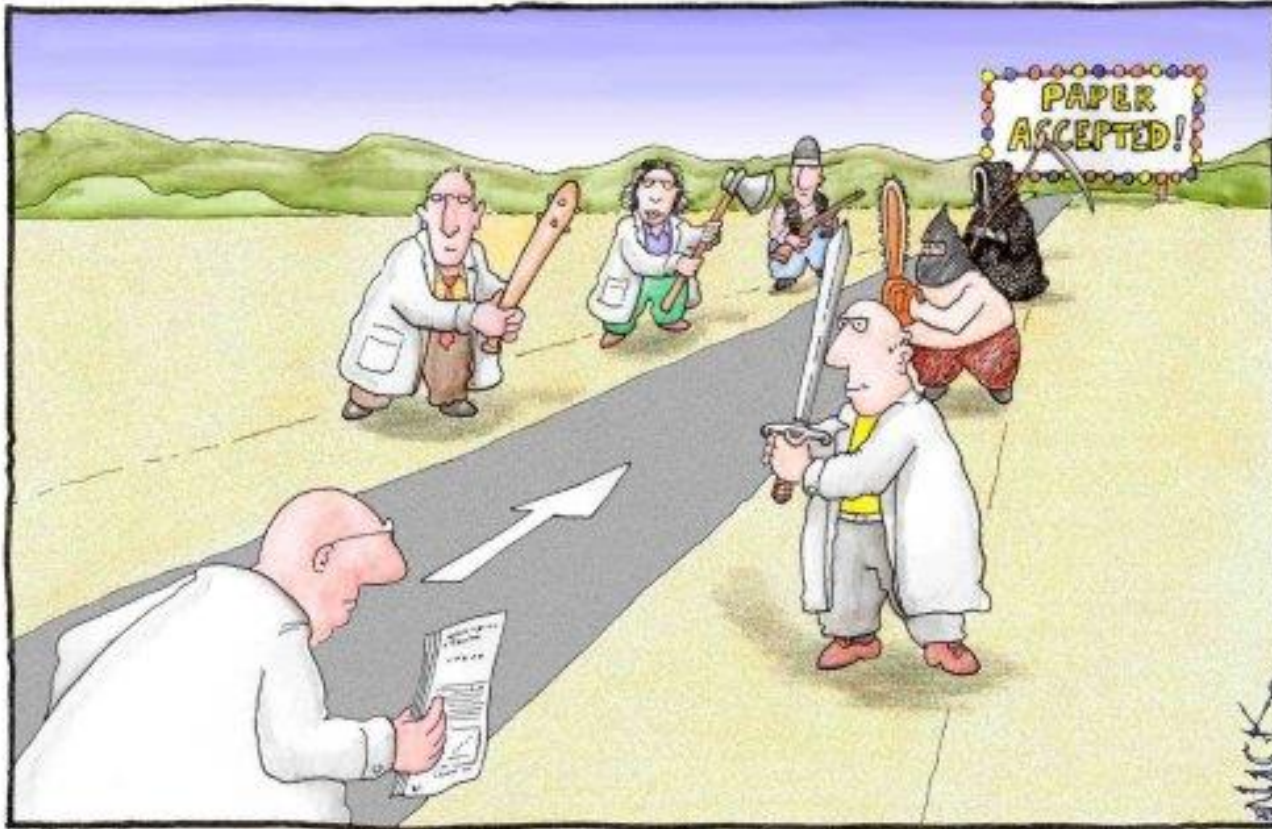
- ▶ što je samocitat?
- ▶ postotak samocitata autora ovisi o području znanosti kojim se autor bavi (npr., matematika – 44%, bioznanosti – 13%)
- ▶ znanstvenici koji se bave uskom ili nekom novom znanstvenom granom skloniji su samocitiranju
- ▶ 15% - 25% samocitata se obično smatra prihvatljivim
- ▶ samocitat autora, časopisa, institucije...

Negativni citati

- ▶ neslaganje znanstvenika s dobivenim rezultatima li primijenjenom metodologijom
- ▶ negativni citati koji upućuju na neetičke postupke u znanosti (plagijarizam, fabriciranje rezultata i sl.)

Recenzijski postupak

Most scientists regarded the new streamlined peer-review process as 'quite an improvement.'

Bibliometrijski pokazatelji

○ radovima:

- ▶ broj citata (s ili bez samocitata) - WoSCC, Scopus
- ▶ h-index - WoSCC, Scopus

○ časopisima:

- ▶ faktor odjeka časopisa (engl. Journal Impact Factor, IF) - WoSCC
- ▶ 5-godišnji faktor odjeka časopisa - WoSCC
- ▶ Eigenfactor Score (EF) - WoSCC
- ▶ Article Influence Score (AI) - WoSCC
- ▶ CiteScore - Scopus
- ▶ SCImago Journal Rank (SJR) - Scopus
- ▶ Source Normalized Impact per Paper (SNIP) - Scopus
- ▶ h-index - WoSCC, Scopus
- ▶ broj citata - WoSCC, Scopus
- ▶ ....

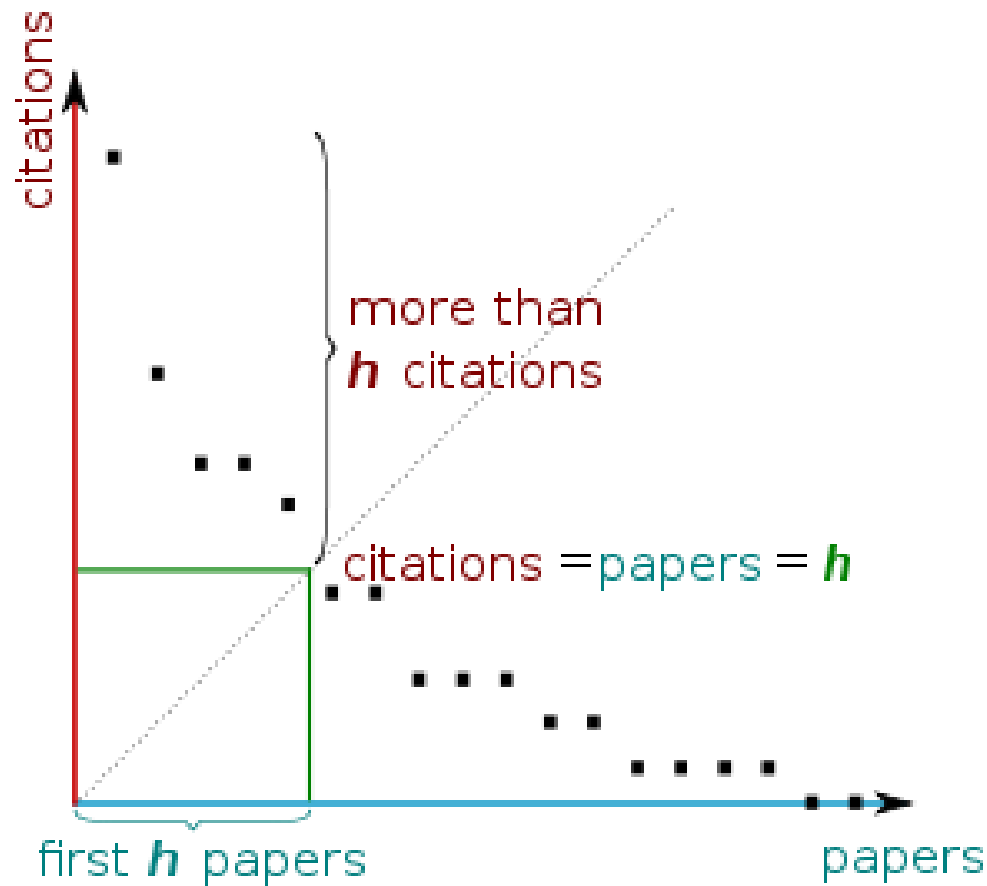
h-index

- ▶ h-index je pokazatelj konstantnosti prihvaćenosti radova objavljenih u nekom časopisu, radova nekog znanstvenika, ustanove i sl. u znanstvenoj zajednici
- ▶ WoSCC, Scopus, Google Scholar, Spire...
- ▶ prednosti:
  - ▶ jednostavnost
  - ▶ brzo se izračuna
  - ▶ uzima u obzir i kvalitetu i kvantitetu
  - ▶ umanjuje efekt jednog jako citiranog rada...
- ▶ nedostaci:
  - ▶ potreban je ažuran i točan popis radova
  - ▶ maksimalni h-index je ukupan broj radova pa se time preferiraju stariji autori/časopisi/institucije
  - ▶ ne može se smanjivati, čak ni kada je autor/časopis/institucija neaktivan
  - ▶ problem usporedbe među područjima

h-index

InCites Journal Citation Reports (JCR)

- ▶ <http://jcr.incites.thomsonreuters.com/>
- ▶ podaci o citiranosti iz Web of Science Core Collectiona
- ▶ 11 984 časopisa (za 2015. godinu)
- ▶ IF za časopise koji pokrivaju područje umjetnosti i humanistike (A&H) se ne izračunavaju zbog specifičnosti znanstvene komunikacije u tim znanstvenim područjima!

Faktor odjeka časopisa (Journal Impact Factor – JIF, IF)

- ▶ bibliometrijski pokazatelj o časopisima
- ▶ izračunava se za časopise koji su indeksirani u SCI-EXP i SSCI
- ▶ metodologija izračuna:
  - ▶ 2-godišnji citatni prozor
  - ▶ uključuje samocitate
  - ▶ u brojnik ulaze citati na sve priloge, a u nazivnik se broje samo 'articles', 'reviews' (i 'proceedings papers')

$$\text{Faktor odjeka časopisa za 2015.} = \frac{\text{broj citata koje su u 2015. godini dobili članci objavljeni u 2014. i 2013. godini}}{\text{broj objavljenih radova u 2014. i 2013. godini}}$$

Faktor odjeka časopisa

- ▶ časopisi svrstani prema tematici u pojedina predmetna područja (232 predmetna područja)
- ▶ časopis može biti svrstan u više predmetnih područja
- ▶ unutar pojedinog područja – kvartili (Q1, Q2, Q3, Q4) prema visini faktora odjeka časopisa

Faktor odjeka časopisa

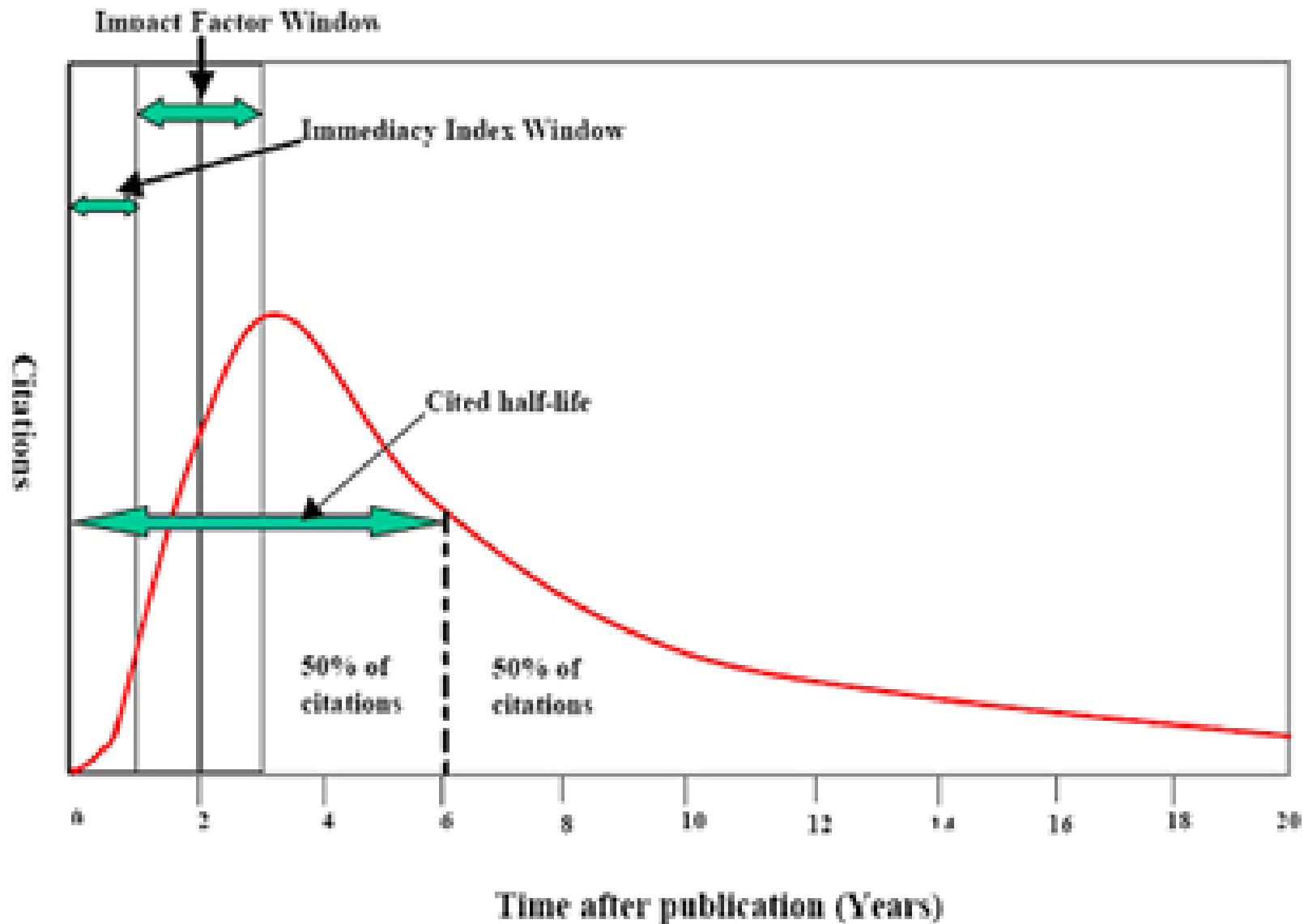

- ▶ median JIF
- ▶ 5-godišnji JIF
- ▶ aggregated JIF

NE POSTOJI PROSJEČNI JIF

NE POSTOJI KUMULATIVNI JIF

Figure 1. Generalized Citation Curve

CiteScore

- ▶ novi bibliometrijski pokazatelj o časopisima (2016.)
- ▶ dostupan u Scopusu i na mrežnim stranicama [JournalMetricsa](#)
- ▶ izračunava se za časopise indeksirane u Scopusu na temelju tamo dostupnih podataka o citiranosti
- ▶ metodologija izračuna slična onoj za izračun faktora odjeka, no modificirana
  - ▶ 3-godišnji vremenski period objavljivanja radova koji utječu na izračun
  - ▶ u brojnik i nazivnik se uzimaju u obzir svi radovi/njihovi citati
- ▶ CiteScore tracker – mjesečno se ažurira sve dok službeni CiteScore nije izračunat

SCImago Journal & Country Rank

- ▶ <http://www.scimagojr.com/>
- ▶ kraj 2007. godine
- ▶ dr. Félix de Moya Anegón et al. iz Španjolske
- ▶ podaci o citiranosti iz Scopus
- ▶ besplatno dostupan
- ▶ izračunava SCImago Journal Rank (SJR) se za 29713 časopisa, zbornika s konferencija i serija knjiga (2015.)
- ▶ donosi različite statističke podatke o publikacijama, zemljama, omogućuje usporedbe časopisa i zemalja s obzirom na različite metričke pokazatelje...

SCImago Journal Rank (SJR)

SJR faktor

- ▶ pokazatelj utjecaja, prestiža časopisa. Iskazuje prosječni broj citata ("utjecaj" časopisa iz kojih dolaze citati uzet u obzir) koje su u tekućoj godini dobili radovi objavljeni u prethodne 3 godine
- ▶ koristi se algoritam sličan Googleovom Page Ranku - svaki citat nije jednako vrijedan
- ▶ 3-godišnji citatni prozor
- ▶ uzima u obzir samo citate dobivene od A, R, CP na A, R, CP, a te vrste radova uzima u obzir i kod ukupnog broja objavljenih radova
- ▶ dozvoljava samocitate do 33% ukupnog broja referenci, a ostale isključuje
- ▶ ne ovisi o veličini časopisa

SCImago Journal Rank (SJR)

- ▶ svaki časopis ima određeni prestiž koji prilikom citiranja prenosi na druge časopise
- ▶ prestiž se jednoliko dijeli među svim citatima koji proizlaze iz tog časopisa
- ▶ SJR normalizira razlike u zakonitostima citiranja između različitih znanstvenih područja (npr., između humanistike i prirodnih znanosti)

How to calculate of SJR & SNIP?

$$\text{Basic calculation for both metrics '2009 Impact'} = \frac{\text{Citations received by journal J in 2009 from A,R,CP to A,R,CP published in 2006-2008}}{\text{A,R,CP published in J 2006-2008}}$$

SCImago Journal Rank (SJR)

- ▶ časopisi svrstani u 27 Scopusovih predmetnih područja (Subject Area) i 313 predmetnih kategorija (Subject Category)
- ▶ unutar svake predmetne kategorije se časopisi po visini SJR-a rangiraju u kvartile – od Q1 do Q4

Ostale mogućnosti - altmetrija

PLoS One (<http://www.plosone.org/>)

- ▶ broj 'downloada' ili posjeta
- ▶ broj dijeljenja na društvenim mrežama
- ▶ broj 'bookmarka' (npr. na Mandalayu ili CiteULike)
- ▶ komentari...
- ▶ javne recenzije?

Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja – tehničke znanosti

Znanstvena zvanja	Broj objavljenih radova					
	Polja tehničkih znanosti			Arhitektura i urbanizam		
	A	B	C ili D	A	B	C ili D
Znanstveni suradnik	1*	2	2/4	1*	2	2/4
Viši znanstveni suradnik	2	3	3/6	1+1 projekt	3	2/3
Znanstveni savjetnik	3	4	4/8	2+2 projekta	4	2/4

- ▶ A – radovi u časopisima koji su indeksirani u CC, SCI, SCI-EXP
- ▶ B – radovi u časopisima koji su indeksirani u Scopusu...
- ▶ C – radovi u domaćim časopisima koji nisu A ili B
- ▶ D – međunarodni kongresi održani u Hrvatskoj i inozemstvu

* Samo u slučaju izbora u zvanje znanstvenog suradnika radovi označeni zvjezdicom mogu vrijediti kao 1 CC ili 2 rada B.

Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja – tehničke znanosti

---

B) Radovi objavljeni u časopisima koji su zastupljeni u drugim značajnim bibliografskim bazama podataka, kao što su (abecednim redom):

ACM Computing Reviews; Aquatic Sci. & Fisheries Abstracts; Aluminium Industry Abstracts; Analytical Abstracts; Applied Mechanics Reviews; Architectural Periodicals Index; Architectural Publications Index; Arts & Humanities Citation Index; Batiment; Bibliographia Cartographica; BMT Abstract (British Maritime Technology); CAB Abstracts; CAD/CAM Abstracts; Cambridge Scientific Abstract (CSA); Chemical Abstract; Chemical Engineering Abstracts; Chemical Engineering and Biotechnology Abstracts; Chemischer Informationsdienst; Chemical Safety Newsbase; The International Civil Engineering Abstracts database (bivša CITIS); Civil Engineering Abstracts; Compendex; CompuScience; Computer Literature Index; Computing Reviews; Corrosion Abstracts; Current Bibliography on Science and Technology; Database Francis; Dokumentation Wasser; Energy Science and Technology; Engineered Materials Abstracts; Enviroeng; Environmental Periodicals Bibliography; FLUIDEX; Geoarchive; Geobase; GEOPHOKA; Georef; Geo Struct Info; Geotechnical Abstracts; Health and Safety Science Abstracts; Historic Abstracts; HRIS Abstracts; ICONDA; Information Science Abstracts; INSPEC; International Civil Engineering Abstracts; International Petroleum Abstracts/Offshore Abstracts; ISI Proceedings; ITRD; Marine Technology Abstracts; Maro Polymer notes; Material Science Citation Index; Mathematical Reviews (MathSciNet); Mechanics; Mechanical Engineering Abstracts; Metals Abstracts; Mineralogical Abstracts; PASCAL; Petroleum Abstracts; Petroleum Exploration and Production; RAPRA Rubber and Plastics; Research Alert; SCISEARCH; Science Abstract; **Scopus**; Shock and Vibration Digest; Social Sciences Citation Index; Textile Technology Digest; The Avery Index to Architectural Periodicals; Theoretical Chemical Engineering Abstracts; Travaux Public; TRIS; Wilson Art Index; Wilson Humanities Index; World Aluminum Abstracts; World Surface Coatings Abstracts; World Textiles; Geoinformation and Landmanagement; Zentralblatt MATH; Referativnyj Žurnale Geografija (Akademija nauk Rusije, Institut naučnoih informacii, Moskva, Russia)

Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja – tehničke znanosti

---

- ▶ ako pristupnik ima po jedan rad više od navedenoga u kategoriji A (tj. znanstveni suradnik 2 CC, viši znanstveni suradnik 3 CC, znanstveni savjetnik 4 CC), onda nije potrebno udovoljavati uvjetima pod B i C/D
- ▶ ako pristupnik ima jedan rad više iz kategorije B nego što je to navedeno u tablici, nije potrebno udovoljavati uvjetima C/D
- ▶ u polju arhitekture i urbanizma pod projektom se smatra ostvareni arhitektonski projekt ili usvojeni urbanistički ili prostorni plan
- ▶ udio doprinosa pojedinih autora u objavljenim znanstvenim radovima računa se kako slijedi:
  - a) do tri autora – svaki po 100%;
  - b) četiri autora – svaki po 75%;
  - c) pet autora – svaki po 50%;
  - d) šest ili više autora – svaki po $(100/N)\%$, N = broj autora

<http://en.hdyo.org/you/questions>